

Utrinki v spomin pedologu in fitocenologu Miheju Urbančiču (15. 1. 1949- 27. 6. 2019)

Slika 2: Portret Miheja Urbančiča (foto: L. Kutnar)

V današnjih hitrih časih nas smrt kolegov, s katerimi smo leta tako ali drugače sodelovali pretrse in ob žalostnem dogodku se zamislimo, obudimo spomine. A že čez nekaj dni smo nazaj v običajnem delovnem ritmu. Težko najdemo čas, da bi naše misli tudi zapisali. Prav gotovo je vsak pokojni kolega stroki dal toliko, da je vreden spominskega zapisa, a mnogim ga žal ne zmoremo ali celo pozabimo nameniti. Tako smo skoraj predolgo odlašali tudi z objavo spominskega zapisa o pokojnem pedologu in fitocenologu Miheju Urbančiču, čeprav mu je eden od nas (Lado Kutnar) spregovoril tudi ob odprtem grobu.

Pokojni Mihej Urbančič je v svoji diplomski nalogi obravnaval pionirske sestoje rdečega bora na Blokah, ki jo je leta 1978 zagovarjal na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete. Že pred tem se je leta 1973 zaposlil na Biroju za gozdarsko načrtovanje v Ljubljani. Skupaj z več sodelavci Biroja se je leta 1981 pridružil kolektivu Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo, ki se je kasneje preimenoval v Gozdarski inštitut Slovenije. Inštitutu je ostal zvest do upokojitve konec leta 2010.

Tako v svojem zasebnem življenju, kot tudi v poklicnem delovanju je bil vedno predan naravi, gozdu in zemlji. Z njimi je bil že od nekdaj usodno

in tesno povezan. Dolga desetletja je to našo zemljico in tla občudoval, obdeloval, proučeval in tudi resno znanstveno analiziral. Opazoval in čudil se je tudi sadovom teh plodnih tal, tako vrtnih, njivskih ali gozdnih. V vseh letnih časih je užival v sadovih obdelane zemlje in svojega truda.

Po strokovni plati se je že zgodaj začel ukvarjati z gozdnimi rastišči, tlemi in zelenim gozdnim pokrovom, vegetacijo. Poklicna pot ga je vodila v najbolj oddaljene koticke naše domovine. Mihej se je zlasti v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja z veliko predanostjo in še z večjim zagonom posvetil terenskemu pedološkemu delu in pisanju prispevkov, kar je bila tudi posledica novih domačih in predvsem mednarodnih projektnih nalog inštituta, ki so vključevala tudi preučevanje gozdnih tal. Preučevanje vpliva mikroklimatskih razmer in načina gospodarjenja z gozdovi na rastišča in na kakovost organske snovi oz. gozdna tla, raznolikost gozdnih tal, monitoring tal, priprava številnih delavnic v sodelovanju z Zavodom za gozdove, idr., vse to so bile naloge, ki jih je izvajal skupaj s sodelavci inštituta. Tako je gozdna tla z veliko vnemo in zanosom prekopaval, vzorčil, proučeval in analiziral – vse od visokogorja naših Alp, do prostranih jelovo-bukovih gozdov v Dinarskem območju, pa od poplavnih ravnici Prekmurja do kamnitih gozdičev primorskega Krasa na drugi strani. Velika teža tovara ob vračanju s terenskih raziskav, ob številnih vzorcih tal in pedološki opremi, ni nikoli preseгла kritične obremenitve.

Mihej je bil tudi eden izmed ustanovnih članov Pedološkega društva Slovenije, ki smo ga ustanovili s pomočjo podobnega avstrijskega društva in katerega člani smo predvsem agronomi in gozdarji z Biotehniške fakultete, geografi s Filozofske fakultete ter gozdarji in agronomi z Gozdarskega in Kmetijskega inštituta.

Mlajšim sodelavcem in prijateljem je neposredno pomagal pri številnih raziskavah, še posebej tistih v okviru magistrskih in doktorskih študij. Njegova pomoč mnogim sodelavcem pri pripravi magistrskih del in doktorskih disertacij v obliki idej, analiz, teksta in izboljšav je bila tako konkretna in nesebična, da smo se včasih pošalili, da

bi zaradi vsega tega dela vsekakor tudi zaslužil najvišji akademski ali vsaj častni doktorski naziv.

Najstarejši med nami (Igor Dakskobler) se ga spominja takole:

»Miheja sem spoznal leta 1983, ko sem se vrnil od vojakov in so me na Soškem gozdnem gospodarstvu v Tolminu namenili, da se nekoliko posvetim tudi kartiranju gozdnih združb. Tisto leto so v podjetju naročili kartiranje gozdnogospodarske enote Cerkno. Naročilo je sprejela fitocenološka skupina takratnega Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo iz Ljubljane, ki jo je vodil pokojni Lojze Čampa, v njej pa so bili tudi Lojze Žgajnar, pokojni Evgenij Azarov (preminul v letošnjem januarja) in kot najmlajši Mihej Urbančič. Bili so prijazni do mene, mi dali nekaj navodil, potem pa me prepustili terenskemu delu. Spomnim se, da sem jih veliko spraševal, delal sem popise in bil z njimi v stiku vse do izdelave elaborata, katerega prvi avtor je bil prav Mihej. Z njim sem se ponovno povezal nekaj let pred prelomom tisočletja, ko sem začel več zahajati v severni del Trnovskega gozda, v Govce in pod Golake. Zanimali so me bukovi gozdovi, v katerih uspeva dlakavi sleč (*Rhododendron hirsutum*). Podobne gozdove bukve in jelke s to grmovno vrsto sem opazil tudi na pobočjih nad Smrekovo drago, v smeri proti Golakom. Ugotovil sem, da so sestoj subasociacije *Abieti-Fagetum dinaricum rhododendretosum hirsuti* prav tu prvi opazili in tudi kartirali Mihej in njegovi tovariši (Urbančič in sod. 1979), kasneje pa so to združbo navajali tudi drugi. Mihejevi fitocenološki sodelavci so bili takrat že upokojeni, on pa se je začel posvečati predvsem pedologiji. Ker subasociacija še ni bila opisana po pravilih Kodeksa, torej s fitocenološko tabelo, sva združila moči. On je naredil analizo tal s pomočjo terenskih talnih profilov, jaz pa fitocenološke popise. Pridružil se nama je še Andrej Wraber, ki je v diplomski nalogi preučeval sestojno zgradbo pragozda pod Golaki. Tisto sodelovanje je bilo zame koristno in prijetno. Redko sem imel možnost opise združb podkrepiti tudi z natančno pedološko analizo (v mojem začetnem obdobju mi je na tak način pomagal gozdarski kolega in pedolog Tomaž Prus).

Kmalu zatem sva bila z Mihejem skupaj vključena v projekt, ki je bil povezan z gozdnimi požari. Sam sem poznal v Govcih primerne objekte, kjer je požar uničil tako del bukovega gozda iz

asociacije *Rhododendro hirsuti-Fagetum*, kot del naravnega črnoborovega gozda (*Fraxino ornitho-Pinetum nigrae*). Poleg sprememb rastlinstva so nas zanimale predvsem spremembe v tleh po požaru. V Govcih sem bil precej domač, poznal sem steze in vedel najbližjo pot do požarišča. Treba se je bilo spustiti v strmino nad Trebušo in potem bolj ali manj prečiti po ravnem proti zahodu. Na Miheja sem gledal bolj kot na vrstnika, zdel se mi je mladosten, čeprav je bil skoraj deset let starejši od mene. Poleg tega človek, ki se počuti zdravega, misli, da se enako čuti tudi kolega, če le ne kaže očitnih poškodb ali ne toži o slabem počutju ali bolečini. Mihej ni tožil, le malo mi je nakazal, da za njega ta pot le ne bo tako lahka, morda ga je celo skrbela. A sva terensko delo vseeno uspešno opravila in samo upam, da mu tisti dan ni ostal v neprijetnem spominu – nazaj grede je bilo pač treba v klanec in v nahrbtnikih so bili tudi talni vzorci. V naslednjih letih sva bila pogosto v stiku. Več sem potreboval jaz njega kot on mene, saj je postal odličen terenski pedolog, z mnogo praktičnimi izkušnjami. Skupaj s kolegi jih je strnil v zelo vrednem in uporabnem delu Atlas gozdnih tal Slovenije (Urbančič in sod. 2005). Po delih so bili opisi talnih tipov objavljeni v sredici Gozdarskega vestnika, potem tudi strnjeno v knjigi. Vsaj pri enem talnem tipu sva drug drugemu pomagala. Nekoč sem mu prinesel skromen vzorec tal (preperine) iz skalnih razpok na rastišču endemične kratkodlakave popkorese (*Moehringia villosa*). Kljub majhnemu vzorcu mi je prijazno naredil analizo in lahko sem jo navedel v svojem članku, on pa jo je potem uporabil v Atlasu pri opisu kamnišča. To knjigo še zdaj navajam, svoj čas sem jo priporočal tudi študentom gozdarstva in Miheju sem povedal, da je nanjo lahko ponosen. Kot tudi na številne članke, ki jih je sam ali v soavtorstvu napisal v naslednjih letih (skupno njegova bibliografija obsega vsaj 250 enot), vse do prezgodnje upokojitve, za katero se je moral odločiti zaradi resnih zdravstvenih težav. V mojih očeh je takrat opravil pedološki doktorat. Ni se kaj dosti zmenil za moje pohvale, bil je skromen in samohvala mu je bila tuja. Kljub široki razgledanosti, načitanosti in marljivosti ni nikoli silil v ospredje.

Tudi najmlajši med nami (Lado Kutnar) o Atlasu gozdnih tal meni podobno:

»Krona njegovega bogatega strokovnega dela je zagotovo Atlas gozdnih tal, s katerim je s kolegi postavil pomembne temelje na področju proučevanja tal pri nas in pomembno podlago celotni gozdarski stroki. Z velikim navdihom je pripravljati to široko poglobljeno strokovno in znanstveno delo, ki je hkrati pravi slavnospjev pestrosti naših gozdnih tal in tudi gozdov. Bogato ilustrirano delo je povsem v duhu njegovega načela, ki ga je vedno prenašal mlajšim kolegom, da le urejeno, neke zapisano in objavljeno delo ostane zanamcem.

Zapustil nam je dragoceno in vredno fitocenološko in še posebej pedološko dediščino, nam osebno zagotovo zgled dobrega prijatelja, tovariša in strokovnjaka, ki je svoje objave temeljil na terenskih podatkih in izkušnjah. Še velikokrat se bomo spomnili nanj, še posebej ko bomo posegli po Atlasu gozdnih tal Slovenije ali pa ob spominu in fotografijah številnih skupnih pristrčnih družabnih dogodkov, ko se je Mihej resnično razživel zunaj strogih formalnih, službeno resnih okvirjev.«

LITERATURA

- Dakskobler, I., Urbančič, M., Wraber, A. 2000. Gozd bukve in jelke z dlakavim slečem (*Omphalodo-Fagetum rhododendretosum hirsuti*) v Trnovskem gozdu (zahodna Slovenija). Zbornik gozdarstva in lesarstva, 62: 5-52.
- Urbančič, M. 1978. Pionirski sestoji rdečega bora na Blokah: diplomska naloga. Biotehniška fakulteta, Gozdarski oddelek, Ljubljana, 67 str.
- Urbančič, M. in sod. 1979. Gozdne združbe in rastiščnogojitveni tipi v gospodarski enoti Predmeja. Elaborat. Biro za gozdarsko načrtovanje, Ljubljana, 205 str.
- Urbančič M. in sod. 1985. Gozdne združbe in rastiščnogojitveni tipi v g. e. Cerkno. Elaborat. Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo, Ljubljana, 264 str.
- Urbančič, M. 1997. Temeljni izsledki pregleda gozdnih tal na slovenski 16 x 16 kilometerski bioindikacijski mreži. Zbornik gozdarstva in lesarstva, tematska številka 52: 223-250, <http://eprints.gozdis.si/id/eprint/748>.
- Urbančič, M., Dakskobler, I. 2001. Spremembe talnih razmer in rastlinske sestave v gozdovih črnega bora in malega jesena (*Fraxino orni-Pinetum nigrae*) ter bukve in dlakavega sleča (*Rhododendro hirsuti-Fagetum*) po požaru. Zbornik gozdarstva in lesarstva, 66: 95-137.
- Urbančič, M., Simončič, P., Prus, T., Kutnar, L. 2005. Atlas gozdnih tal. Zveza gozdarskih društev Slovenije, Gozdarski vestnik & Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana. 100 str.
- Urbančič, M., Kutnar, L., Kralj, T., Kobal, M., Simončič, P. 2009. Rastiščne značilnosti trajnih ploskev slovenske 16 x 16-kilometerske mreže. Gozdarski vestnik, 67, 1: 1-32.

Lado KUTNAR, Primož SIMONČIČ
in Igor DAKSKOBLER

Slika 2: Mihej Urbančič pri popisu hidromorfne tal na območju Javorskega potoka na Pohorju (foto: L. Kutnar)